

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТРАХУВАННЯ ПРИВАТНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ВІД ВІЙСЬКОВИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

*Добіжа Н. В., д.е.н., професор,
Вінницький навчально-науковий
інститут економіки ЗУНУ*

Повномасштабне вторгнення росії на українські землі здійснило руйнівний вплив на вітчизняну економіку, адже російські війська навмисно націлювалися на підприємства та інфраструктуру, одночасно блокуючи морські порти, намагаючись довести державу до банкрутства. Для відбудови та відновлення України вкрай потрібні приватні інвестиції. Водночас поживлення інвестиційної активності неможливе без страхування військових ризиків, яке здатне збільшити впевненість і зацікавленість інвесторів у вкладенні капіталу в національну економіку.

Страховання військових ризиків передбачає покриття збитків, спричинених бойовими діями. Так, у міжнародній практиці, страхуванням задовольняються претензії внаслідок таких військових ризиків: війна, громадянська війна, революція, повстання, заколоти та міжусобиці, що виникли в результаті цього; замінування та шкода від залишеної зброї; захоплення, взяття у заручники, арешт, конфіскація, обмеження чи затримання будь-ким; конфіскація або експропріація майна; бунти, громадянські заворушення, страйки, локаути та інші подібні трудові заворушення; піратство; зловмисні дії чи вандалізм, диверсії або терористичні акти, пов'язані з політичними подіями або з війною [1].

Від початку російської анексії Донбасу у 2014 році страхування військових ризиків для операцій з

капіталом в Україні відіграло вирішальну роль у покращенні інвестиційного клімату. До початку повномасштабного вторгнення у 2022 році український страховий ринок пропонував відносно широкий вибір продуктів, що походять з основних світових ринків перестраховання, таких як Lloyd's of London. Однак з 2022 року перестрахове покриття для нових продуктів страхування військових ризиків було скасовано. Незважаючи на значний попит клієнтів на даний вид страхового захисту, міжнародні перестраховики не змогли забезпечити широке покриття військових ризиків.

Вітчизняні страхові компанії з обмеженими можливостями нещодавно почали пропонувати покриття менших військових ризиків, зокрема страхування транспортних засобів від пошкоджень, пов'язаних із війною. Українські страховики та міжнародні перестрахові компанії співпрацюють, щоб забезпечити всебічне покриття ризиків війни для великих активів, таких як нерухомість і будівельні проекти. Однак наразі не існує продукту зі значним охопленням покриття. Цілком можливо, що страховики спочатку пропонуватимуть таке покриття з сублімітами та поступово збільшуватимуть ліміти з часом [2].

Захист інвестицій є ключовим викликом для інвесторів в Україні, і зараз ринок страхування працює ефективно для всіх ризиків, крім військових. Коли страхування останніх

стане доступним для власників великого капіталу, це матиме трансформаційний вплив на зростання інвестицій в Україні.

На державному та міжнародному рівнях здійснюються спроби введення страхового захисту приватних інвестицій в Україну від військових ризиків. Міжнародні фінансові інститути, перестраховики та органи публічної влади спільно працюють над досягненням цієї мети, сподіваючись, що незабаром вона стане доступною.

Для швидшого, інклюзивного та стійкого відновлення економіки за рахунок інвестицій в Україні має бути запроваджене повноцінне страхування військових ризиків із дотриманням таких принципів [3]:

1. Міжнародна гарантійна схема страхування від військових ризиків в Україні має регулюватися спеціальним механізмом із надійним корпоративним управлінням, фінансуватися міжнародними донорами як грошовий пул для покриття ризиків, пов'язаних з війною, і впроваджуватись глобальним консорціумом перестрахових компаній для забезпечення довіри інвесторів.

2. Страхування має покривати виключно ризики, пов'язані з війною, такі як фізичне пошкодження активів, ворожа окупація та порушення контрактних зобов'язань з причин, пов'язаних з війною, включаючи банківські позики, постачання товарів, робіт або послуг.

3. Страхування має бути однаково доступним як для українських, так і для міжнародних інвесторів, із покриттям усіх розмірів інвестицій, великих і малих. Водночас покриття на початкових етапах може бути пріоритетним і спрямованим на стратегічні галузі національної економіки.

4. Для повноцінного страхування військових ризиків необхідно буде участь приватних страхових компаній. Таке страхування не повинно покладатися на одного державного страховика, адже його потужності буде недостатньо, щоб задовольнити весь попит, а питання, пов'язані з управлінням і корупцією, можуть підірвати довіру до нього.

5. Лідерство держави у запровадженні страхування військових ризиків є визначальним на початковому етапі, коли будуть визначені критерії прийнятності інвесторів для постачальників страхових та фінансових послуг у контексті приєднання до міжнародної схеми гарантій. Проте фінансування та пряме управління даним страхуванням має бути поза контролем держави, щоб усунути будь-які можливі суверенні ризики, які можуть вплинути на довіру вітчизняних й іноземних інвесторів.

Враховуючи зазначені принципи, наразі поступово відбувається цілеспрямована та злагоджена робота щодо впровадження дієвої міжнародної практики страхування військових ризиків для економічного відновлення України. Однак, щоб досягти успіху, робота має тривати на трьох рівнях. По-перше, міжнародні фінансові інститути та донори мають створити «гарантійну парасольку», яка буде доступною й для українських інвесторів. По-друге, необхідно створити пул перестрахових компаній і страхових брокерів для залучення приватного сектора. По-третє, необхідно сформуванати надійний та ефективний механізм для укладення угод в Україні, який забезпечить рівний доступ державним і приватним інвесторам, потужний нагляд за ринком і розроблену систему відповідності, спрямовану на

ефективну підтримку стійкості та відновлення України [4].

Ініціативою України стало покладення з 2024 року на державне Експортно-кредитне агентство обов'язків зі страхування та перестраховування прямих інвестицій з України, а також страхування та перестраховування прямих інвестицій в Україну від воєнних та/або політичних ризиків [5]. У який спосіб відбуватиметься таке страхування, законодавство наразі не визначає. Натомість Кабінет Міністрів України та Національний банк України мають розробити підзаконні акти з відповідними механізмами.

Таким чином, повноцінний ринок страхування військових ризиків має вирішальне значення для сталого

економічного відновлення України завдяки приватним інвестиціям. Водночас запровадження страхування військових ризиків саме по собі не спричинить активізації інвестиційних процесів, адже необхідно продовжувати спрощувати регуляторне середовище, вести боротьбу з корупцією, а також вкладатися в модернізацію освіти (позаяк за відсутності людського капіталу не варто очікувати припливу інвестицій). Крім того, для перетворення Експортно-кредитного агентства на потужного гравця на страховому ринку України, варто збільшити його фінансове забезпечення та розширити його інституційну спроможність.

Список використаних джерел:

1. War Insurance. URL: <https://www.swedishclub.com/insurance/marine/war/> (дата звернення 30.03.2024).
2. Gomez A. 10 Ukraine needs war risk insurance to attract international investment. URL: <https://businessukraine.ua/ukraine-needs-war-risk-insurance-to-attract-international-investment/> (дата звернення 30.03.2024).
3. Repko M. A war risks insurance mechanism for Ukraine. URL: <https://ces.org.ua/en/war-risks-insurance-ukraine/> (дата звернення 30.03.2024).
4. Repko M. A war risks insurance mechanism for Ukraine. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/war-risks-insurance-mechanism-ukraine> (дата звернення 30.03.2024).
5. Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності : Закон України від 20.12.2016 р. №1792-VIII. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1792-19#Text> (дата звернення 30.03.2024).

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ БАНКІВ

Тимошенко Н. М.

доцент кафедри фінансів ВТЕІ ДТЕУ

Швидкий прогрес людства тісно пов'язаний із становленням інформативного суспільства, що веде до постійного розвитку обчислювальних та інформаційних технологій, що веде